улучшению их деятельности в этот период. Проанализирована нормативно – правовая база функционирования системы дошкольного образования. Дана характеристика программно-методических материалов, на основании которых осуществлялся образовательно – воспитательный процесс в дошкольных учреждениях.

Ключевые слова: дошкольные учреждения, детские сады, програмно-методические учреждения.

Summary

The article highlights the development of preschool education in Ukraine in 1960 – 1990 years. There have been considered arrangements for the expansion of the network of preschool institutions and the improvement of their activities in this period. It has been analyzed the regulatory – legal framework of the system of preschool education.

Key words: preschool, kindergarten, software and methodical institutions.

УДК 378.041

О. Г. Федоренко,
аспірантка
(Донбаський державний
педагогічний університет)

МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ САМООСВІТНЬОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Постановка проблеми. Формування самоосвітньої компетентності передбачає систематичний підхід до цієї проблеми. Такими методами, як збільшення годин на самостійну роботу, введення в самостійну роботу інформаційних технологій, перенесення на самостійну роботу цілих розділів, не можна сформувати самоосвітню компетентність на достатньому рівні. А тому розробка комплексної моделі формування самоосвітньої компетентності є тим фактором, за допомогою якого можна вирішити зазначену проблему.

Аналіз досліджень і публікацій. Процес саморозвитку, насамперед, має бути ініційований викладачем, не може проходити безконтрольно, а тому необхідно не тільки залучати студентів до процесу саморозвитку, а й виконувати контроль та керівництво цим процесом. На сьогодні формування самоосвітньої компетентності в студентів є одним з першочергових завдань педагогічної теорії та практики. Різні аспекти формування самоосвітньої компетентності досліджували фахівці Н. Воропай, О. Ножовнік, Є. Співаковскька-Ванденберг та ін. Методологічні основи формування базових знань, умінь та навичок, необхідних у професійній діяльності вчителів технологій, розглянуті в працях С. Батишева, В. Беспалько, Ю. Васильева, В. Полякова, В. Симоненка, В. Сидоренка, Д. Тхоржевского, Ю. Хотунцева та інших.

Мета статті полягає в розкритті структурних компонентів формування самоосвітньої компетентності майбутніх учителів технологій та створення на основі їх взаємозв'язків моделі формування самоосвітньої компетентності.

Виклад основного матеріалу. У педагогічній літературі доцільність методу моделювання відзначали в своїх працях В. Афанасьєв,

В. Загвязинський, Л. Коваль, В. Краєвський, Є. Лодатко, В. Монахов, І. Новик, Г. Суходольський, Л. Хоруж, В. Штофф та ін.

Сучасна педагогіка та дидактика активно використовує метод моделювання. У педагогічній науці прийнято моделювати зміст освіти та навчальну діяльність. Необхідність володіння методикою моделювання пов'язана як з загальними методами наукового пізнання, так і через психолого-педагогічні міркування.

У науковій літературі аналізується кілька понять моделі, але найбільш повне визначення дає у своїй книзі "Моделювання та філософія" В. Штофф. Під моделлю він розуміє таку подумки представлену або матеріально реалізовану систему, яка, відображаючи або відтворюючи об'єкт дослідження, здатна заміщати його так, що її вивчення дає нам нову інформацію про цей об'єкт [8].

За висловленням В. Міхеєва, моделювання зумовлює вивчення педагогічних явищ і процесів на спеціальному об'єкті – моделі, яка є проміжною ланкою між суб'єктом – педагогом, дослідником і предметом дослідження, тобто певними властивостями й відношеннями між елементами навчально-виховного процесу [5, с. 5].

Процес моделювання реальних педагогічних процесів, на думку В. Загвязинського, описує уявне компонування ключової ідеї, що дозволяє моделювати необхідний стан досліджуваної системи [2, с. 137].

Як зазначає В. Краєвський, створення моделі є першочерговою умовою здійснення переходу від абстрактного до конкретного, способом теоретичного відтворення цілісного об'єкта [3, с. 120].

Виконаний аналіз наукової літератури з проблем педагогічного моделювання дозволив запропонувати модель формування самоосвітньої компетентності майбутнього вчителя технологій засобами ІКТ (див. рис.1). Структурно модель складається з таких блоків як педагогічні та соціальні умови, моніторинг та критерій оцінювання, засоби ІКТ, які використовуються в процесі формування.

Соціальний блок запропонованої моделі включає, по-перше, замовлення на висококваліфікованого фахівця як сукупність цілей та завдань, виконання яких очікується від того чи іншого суб'єкта діяльності, включеного в систему суспільного розподілу праці. Розглядаючи з цих позицій поняття соціального замовлення, можливо трактувати його як систему вимог до випускника освітньої установи, а, отже, як систему вимог до організації освітнього процесу. Соціальне замовлення виступає як цілісна система вимог, де виділяються вимоги до фахівця, що обумовлюють вимоги до педагогічної системи. До носіїв соціального замовлення прийнято відносити освітні стандарти за спеціальностями та напрямками підготовки; кваліфікаційні вимоги до фахівця; законодавчі державні та відомчі документи.

По-друге, заохочення до підвищення кваліфікації з боку суспільства, а саме: матеріальне, яке описується у вигляді категорійності вчителя та відповідно оплати його праці, і соціальне, яке полягає в піднятті ролі вчителя в суспільстві.

По-третє, вчитель технологій не є статичною постаттю, адже із часом не тільки змінюється навколишній світ, а й технології, з'являються нові,

модернізуються вже існуючі, а тому вчитель технологій повинен бути не тільки добре обізнаним у галузі "технологія" під час свого навчання, а й продовжувати навчання під час всієї своєї професійної діяльності, що можна тільки при сформованій самоосвітній компетентності.

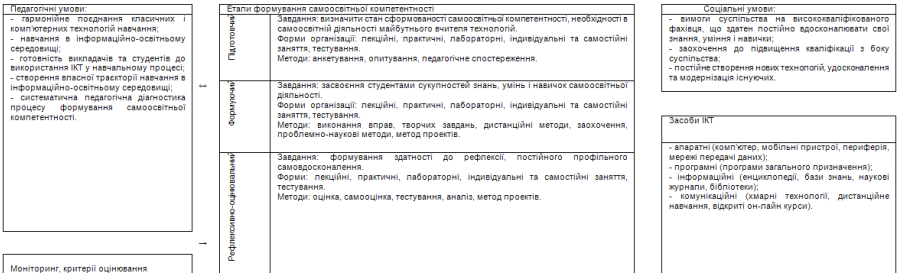

Рис 1. Модель формування самоосвітньої компетентності майбутніх учителів технологій

Блок педагогічних умов забезпечує ефективність функціонування розробленої моделі:

1. Гармонійне поєднання класичних і комп'ютерних технологій навчання;

Аналіз психолого-педагогічної літератури виділяє проблему використання комп'ютерних технологій в освітній діяльності як новий інноваційний підхід у навчанні. Висвітлення проблем, пов'язаних з використанням сучасних інформаційних і комп'ютерних технологій у навчальному процесі, започатковано та розвинуто у фундаментальних працях Р. Вільямса Б. Гершунського, В. Глушкова, А. Єршова, К. Маклін, Ю. Машбиця, С. Пейперта, Є. Полат та ін.; у роботах вітчизняних учених В. Бикова, М. Жалдака, Ю. Жука, В. Лапінського, В. Мадзігона, Н. Морзе, Ю. Рамського та інших розглянуті цілі, теоретичні та методологічні основи, психолого-педагогічні проблеми та можливості застосування нових інформаційних технологій у процесі навчання.

Основою викладання у вищому навчальному закладі за інноваційною моделлю освіти стає методологічний принцип, особистісно-зорієнтований, компетентністний підхід, у реалізації якого не тільки викладач навчає, а й студент навчається сам. Роль викладача доповнюється роллю організатора навчальної діяльності студента та передбачає таку організацію навчання, за якою студент із пасивного учасника навчання перетворюється на основний об'єкт навчальної діяльності. Завдяки такій організації навчального процесу студент самостійно виробляє та досліджує інформацію, яку потім застосовуватиме у своїй професійній діяльності.

Таким чином, при інноваційному підході до організації самостійної роботи відбувається перехід освіти від моделі, центром якої є викладач, до моделі самостійного здобуття знань, яка сфокусована на студентові, розвитку його потенційних можливостей і здібностей. Традиційний підхід до організації самостійної роботи студентів орієнтований на засвоєння

визначеного набору знань, а інноваційний – на отримання студентами додаткових можливостей на підставі того, що вони отримали базовий набір знань і вмінь самостійно навчатись та вдосконалюватись.

Основна відмінність традиційного та інноваційного освітніх підходів до змісту навчання полягає в тому, що в інноваційному підході акцент робиться не на зміст, а на процесі його передачі, тобто мова йдеться про методику та технологію навчання. У той час при традиційній організації самостійної роботи студентів вирішальну роль відіграють аудиторні заняття, а інноваційні підходи передбачають не тільки більшу різноманітність методів навчання, а й те, що саме ці методи уособлюють навчальний процес.

2. Навчання в інформаційно-освітньому середовищі

Аналіз досліджень у галузі інформатизації освіти говорить про те, що існує цілий ряд трактувань, які визначають специфіку нового освітнього середовища. Віртуальне середовище навчання було розглянуте в працях А. Калмикова, Л. Хачатурова, інформаційно-предметне середовище – І. Роберт; предметне навчальне середовище – А. Ахаян; ІКТ-насичене середовище та високотехнологічне середовище – Ю. Песоцького, інформаційно-комунікаційне освітнє середовище – С. Зенкіна та ін.

Інформаційне середовище, створене засобами нових інформаційних технологій, Е. Семенюк вважає частиною середовища навчання, результуючою складовою інформаційних і комунікаційних потоків, на перетині яких знаходиться людина [7].

Ми погоджуємося з висновками Л. Петухової та О. Співаковського, що інформаційно-освітнє середовище підвищує мотивацію студентів до споживання контенту, створюючи нову дидактичну модель відносин між студентом, викладачем та середовищем, їх взаємодія забезпечує формування конкурентоспроможного фахівця [6].

3. Готовність викладачів та студентів до використання ІКТ в навчальному процесі.

Сучасні вимоги до фахівця з галузі освіти зумовлені зокрема активним володінням інформаційно-комунікаційних технологій та розуміння їх ролі й місця в навчальній діяльності. Викладач повинен не тільки вільно користуватись інформаційно-комунікаційними технологіями, а й знати їх переваги та недоліки, крім того, для створення повноцінного інформаційно-освітнього середовища на викладача покладається нова роль – куратора змісту навчального матеріалу. Остання є без сумніву корисною для створення модуля самостійної роботи навчального предмета [9, с.4].

4. Створення власної траєкторії навчання в інформаційно-освітньому середовищі.

Як для викладача, так і для студента самоосвітня діяльність в інноваційній навчальній діяльності займає одну з ключових позицій. А тому викладач не тільки повинен створювати умови індивідуалізації самоосвітньої діяльності, а й для власної самоосвітньої діяльності, використовуючи для цього інструментом інформаційно-комунікаційні технології.

Такі вчені, як Л. Виготський, К. Ушинський, В. Сухомлинський зазначали, що однією з найважливіших особистісних і професійних рис

учителя є прагнення до самовдосконалення, самореалізації свого "Я" у творчій педагогічній діяльності. Як відомо, презентація власного "Я" найбільш повно починає проявлятися у віці 17-25 років, саме до цієї вікової групи відноситься студентство [1].

Студентам не вистачає часу на переробку постійно зростаючого потоку інформації. Знаннями ж стає тільки інформація, перероблена й засвоєна людиною. Отже широта інформації часто вступає в протиріччя з глибиною її осмислення. У цьому протиріччі рушійною силою є володіння викладачем методів куратора змісту. Тільки за таких умов можливе зменшення інформаційного навантаження та побудова його змісту в цілісну картину знань стосовного того чи іншого предмета або навіть світогляду майбутнього фахівця.

5. Систематична педагогічна діагностика процесу формування самоосвітньої компетентності.

Для вирішення питання педагогічної діагностики формування певної якості використовують такі методи: метод педагогічного спостереження (спеціально організоване сприймання педагогічного процесу в природних умовах); метод бесіди (джерело та спосіб пізнання педагогічного явища через безпосереднє спілкування); інтерв'ю (під час інтерв'ю дослідник ставить наперед визначені запитання в певній послідовності й записує відповіді співбесідника); метод анкетування (дає змогу підвищити об'єктивність інформації про педагогічні факти, явища, процеси, їх типовість, оскільки передбачає отримання інформації від якнайбільшої кількості опитаних); метод аналізу результатів діяльності студента (аналіз результатів різних видів діяльності студента, який допомагає скласти уявлення про нього за реальними справами).

Остання педагогічна умова вимагає присутності в моделі формування самоосвітньої компетентності *блоку моніторингу та критерію оцінювання*.

Наступний блок моделі формування самоосвітньої компетентності – *засоби ІКТ*. Під ними будемо розуміти цілісну систему із апаратних, програмних, комунікаційних та інформаційних складових, основною задачею яких є створення інформаційного середовища, яке містить засоби пошуку, створення, обробки, структурування, передачі та переробки інформації. До складу апаратної складової відносять апаратні засоби комп'ютерних навчальних класів, мобільні пристрої студентів та викладачів, мультимедійні аудиторії, читальні зали бібліотек з вільним комп'ютерним доступом та засоби взаємодії цих компонентів через комп'ютерні мережі. Під програмною складовою інформаційного оточення розуміють програмне забезпечення системного та загально-прикладного характеру. Інформаційна складова полягає в наявності наукових, навчальних та методичних джерел з навчальних предметів у якомога більшому варіанті виконання: текстова, графічна, звукова інформація та її поєднання. Комунікаційна складова дозволяє комутувати не тільки в рамках освітнього середовища академічних груп, факультетів університету, але й убудовувати інформаційне середовище університету в світові інформаційні системи.

Реалізація означеної мети припускає виконання трьох етапів: підготовчий, формувальний та рефлексивно-оцінювальний.

На *першому (підготовчому) етапі* основна мета полягає у визначенні стану сформованості самоосвітньої компетентності, формування потреби в самоосвітній діяльності.

Під час *другого (формувального) етапу* запланованим є завдання засвоєння студентами сукупності знань, умінь і навичок самоосвітньої діяльності з використанням засобів ІКТ.

Основними завданнями *третього (рефлексивно-оцінювального) етапу* виступають такі фактори: формування здатності до рефлексії, до постійного професійного самовдосконалення. Зміст діяльності на цьому етапі полягав у закріпленні навичок самоосвіти з використанням засобів ІКТ, вдосконаленні вміння аналізувати, оцінювати, корегувати та прогнозувати результати самоосвіти, створювати власну траєкторію освіти, брати участь в дистанційних навчальних курсах та масових відкритих он-лайн курсах.

Результативність та ефективність означеної моделі з'ясовувалася на кожному етапі дослідження під час проведення моніторингу, який був обов'язковою частиною експериментальної роботи.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Самоосвітня компетентність є однією з ключових компетентностей майбутнього вчителя технологій, а тому її формування є однією з ключових задач навчання. Сформованість самоосвітньої компетентності залежить від багатьох чинників та умов, виконання яких дозволить отримати висококваліфікованого вчителя технологій, здатного не тільки якісно готувати матеріали до теоретичних та практичних занять, а й вивчати та опановувати нові методи та форми навчання, тобто самовдосконалюватись.

До подальших досліджень у цьому напрямі слід віднести побудову ефективного та якомога універсального підходу реалізації представленої моделі в навчальній діяльності майбутніх учителів технологій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бернс Р. Я-концепция и воспитание / Роберт Бернс. – М. : Просвещение, 1989. – 169 с.

2. Загвязинский В.И. Методология и методика дидактического исследования / Владимир Ильич Загвязинский. – М. : Педагогика, 1982. – 160 с.

3. Краевский В.В. Моделирование в педагогических исследованиях //Введение в научные исследования по педагогике : учеб. пособие / [под. ред. В.И. Журавлева]. – М. : Просвещение, 1988. – С. 107-122.

4. Кухаренко В. М. Методи роботи куратора змісту / В. М. Кухаренко // Інформаційні технології в освіті. – 2013. – № 16. – С. 100-107

5. Михеев В. И. Моделирование и методы теории измерений в педагогике. – 3-е изд., стереотип. / В. И. Михеев. – М. : КомКнига, 2006. – 200 с.

6. Петухова Л. Є. До питання про трисуб'єктну дидактику / Л.Є. Петухова, О. В. Співаковський // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2007. – №5 (61). – С. 7-9.

7. Семенюк Э.П. Информатизация общества, культура, личность / Э.П.Семенюк // Научно-техническая информация. – Серия 1. Организация и методика информационной работы. – 1993. – №1. – с. 6-14.

8. Штофф В. А. Моделирование и философия / В.А.Штофф. – М. : Наука, 1966. – 304с.

9. Nancy White. Content Curation Can Help Education System Breed Future Workskills. Електронний ресурс. – Режим доступу: http://innovation.blogs. org/2012/07/27/developing-future-workskills-through-content-curation/

Анотація

Стаття присвячена проблемі формування самоосвітньої компетентності в майбутніх учителів технологій засобами інформаційно-комунікаційних технологій. Розглянуті соціальні та педагогічні умови формування самоосвітньої компетентності, класифіковані засоби інформаційно-

комунікаційних технологій та виділено три етапи формування самоосвітньої компетентності.
***Ключові слова**:* самоосвітня компетентність, модель формування/

Аннотация

Статья посвящена проблеме формирования самообразовательной компетентности будущих учителей технологий средствами информационно-коммуникационных технологий. Рассмотрены социальные и педагогические условия формирования самообразовательной компетентности, классифицированы средства информационно-коммуникационных технологий и выделено три этапа формирования самообразовательной компетентности.
Ключевые слова: самообразовательная компетентность, модель формирования.

Summary

The article is devoted to the formation of self-competence of future technologies teachers by means of information and communication technologies. The social and pedagogical conditions of formation of self-competence, classified means of information and communication technology and allocated three stages of formation of self-competence have been considered.
Key words: self-educational competence, a model of formation.

УДК 37.034:159.945.07

О. А. Халабузар,
кандидат педагогічних наук, доцент
(Бердянський державний
педагогічний університет)

ІННОВАЦІЙНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Поліпшення підготовки фахівців вимагає пошуку ефективних шляхів формування в студентів системних уявлень щодо об’єкта своєї професійної діяльності, вмінь і навичок його дослідження, організації та управління. Однією з найактуальніших проблем у сфері фахової підготовки є формування різних аспектів професійної культури спеціалістів, яка є вираженням зрілості й розвиненості всієї системи соціально значущих якостей, продуктивно реалізується в індивідуальній діяльності та нерозривно пов’язана з їх особистісною культурою. Протягом навчання в університеті студенти мають отримати комплексну педагогічну підготовку, щиру зацікавленість у творчому пошуку та формуванні педагогічного професіоналізму. Одним із шляхів вдосконалення системи вищої освіти є технологізація професійної підготовки майбутнього вчителя іноземної мови, висвітлення аспектів якої і є **метою** нашої розвідки. О**б’єктом** визначено формування особистості майбутніх учителів іноземної мови у системі вищої професійної підготовки. **Предметом** є особливості застосування інноваційних педагогічних технологій у фаховій освіті. Витоками педагогічної технології є досягнення педагогічної, психологічної та соціальних наук, передовий педагогічний досвід, народна педагогіка, все найкраще, що було накопичене у вітчизняній та закордонній педагогіці. Педагогічні технології в їхній історичній ретроспективі були предметом досліджень Ф.Фрадкіна, Л.Богомолової, Є. Рогачової, С.Мезенцевої, Н.Осузової, М. Плохової, Л.Кірсанової. Проблема педагогічних технологій є багатоаспектною та всебічно досліджувалася у працях В. Беспалька, М. Кларіна, Г. Селевка, М. Сибірської, А.Фурмана, Д. Чернилевського, М. Чошанова та інших.